

מסורת הש"ס

(א) ז"ל מרסוס פי עגולה
 כך גיר' המוס' צבסורות
 מר' ד"ה עיניו, (ב) נע'
 מוס' מגילה כל ד"ה
 אלתלאל, (ג) רש"ל מ"ו,
 (ד) נפסחים י"ב, (ה)
 (ו) מוספ' פיטו, (ז) ז"ל
 דין אלו כנגד אלו עד
 שיהא, (ח) וכלומר נשאו
 ומתו זו עד שנתגבר לאור
 ערוך ערך זקן א"ל,
 (ט) מוספתא פ"ז ע"ש,
 (י) ענינים טו, (י"א) נעיל
 טע, (י"ב) ז"ל וסג' טב
 והמטיב, (י"ג) ז"ל טב

תורה אור השלם

- החלש היה לכה ראש
 חרשים ראשון הוא לכה
 לחרש השנה
- עין חמרת זה וזה ילי
 לשיעור זה אלי ואנוהו
 אלהי אבי וארממנהו
 שמוט יב
- פי בתחבולות תעשה
 לך מלקמה ותשועה
 ברב יועץ, משלי כו
 באין אלקים אבדו בר
 ורב תבואות בבה שור.
- משלי יד
 אל למלכים למואל
 אל למלכים שותו יין
 ולרונים אי שבר.
- משלי יד
 וזהלך זר ולא פיק
 נבירי ואל שפתיך.
- משלי כו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואחד אומר בהדין
 כלל וסביב בתוך נמחק;
 (ב) רש"י ד"ה ענינו וכו'
 להמלכות בגדולות כמותה
 ולפאל: (ג) תוס' ד"ה
 העוסקים וכו' היינו דיון
 נפשות, י"ב ע"פ ושלח דיון
 נפשות שפירש מות
 הממונים נמחק וכל לשון
 כיון הוא מסמך ואחד:

מוסף רש"י

אשר במאמרו ברא
 שחקים. שנאמר (תהלים
 לג) כדבר ה' שמים נעשו
 (מחזיר פ"י ב), שלא ישנו
 את תפקידם. שמה להלוי
 כיום ויהי כלילה כמה
 שנאמר (בדליות) א' את
 המלך הגדול וכו' (שם).
 פועלי אמת. הם שלא
 יטעו ואלי קבלתי פועל
 אמת, ואמתם קלי,
 שפעלו אמת (שם).
 תפארת. היא זו ועשת
 לעמוס נטן, דקטן טוב
 הוא להם למעמד לא דכתיב
 (ישעיה בד), ותפריה הלנה
 ונשמה תהמה כי מלך ה'
 ונעלם בזה לין וזכרונם
 ונגד וקניו כבוד (שם). שהן
 לתהדרות
 כמותה. כמו שהלנה
 עתה, והיא אור הלנה
 כחור תהמה (ישעיה ג)
 וכתיב (שופטים ה) ואהבו
 תלמי שמים צבסורות
 (מחזיר שם). לא שנו אלא
 שעות. שהענין
 השעות, אלא הוליו כפיהם
 שם הן תהמה אין כלן
 טעות אלא הם (פסחים יב)
 בתוך הנין. שנתמלל הן
 (שם). היו מכניסין אותן.
 לנעיל דיון (דעיל כס).
 הדרן עלך היו בודקין

היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

מב.

עין משפט נר מצוה

בד א מ"י פ"י מהלכות
 נדרות הלכה ח סמג
 עשין ח ונבדק אלפס עוד
 נדרות פ"ד זכ"ד:
 בה ב מ"י ומגן שם
 טו"ש ח"ה סימן
 תס סעיף ב ונבדק אלפס
 שם:

בז ג מ"י שם הלכה טז
 טו"ש שם סעיף א
 (ונבדק אלפס שם):

בז ד מ"י פ"ב מהלכות
 עדות הלכה ח סמג
 עשין קט:

בה ה מ"י פ"י מהלכות
 מטהרין הלכה ח סמג
 עשין נא:

ו נמ"י פ"ב מהלכות סנהדרין
 הל' יג ש"ע י"ד ס' רמב
 סמ"י ג בבהגן:
 בב ז ח מ"י שם פ"ט
 הלכה ב:

רבינו חננאל

מלשון נפח. והיא עוגיה
 במילואה. ואמר וליברך
 על הלבנה כשתמלא
 השבת והמטיב דחנין אטו
 כשיחשב מברך עלה ברוך
 דיון האמת אלא כיון
 דאורחה היא לית בה
 ברכה. א"ר יוחנן כל
 המברך על החדש כאילו
 מקבל פני שכנה. שנאמר
 החדש הזה לכם וכתיב זה
 אלי ואנוהו וכו' מברכין אין
 מברכין אלא מעומד.
 מברכין אלא וזוטר הוו
 מתכתיפ להו ומברכי ברכת
 החדש. בא"ר אמ"ה אשר
 במאמרו ברא שחקים
 וזכרו פיו כל צבאם חוק
 וברו חלם שלא ישנו
 את תפקידם ששים
 ושמיים לעשות רצון
 קונם פועלי אמת
 שפעולתם אמת ללבנה
 תפארת לתהדרות כטן שהן
 עתידים להתחדש כמותה
 ולפאר ליצורם על כבוד
 מחדש. בא"ר מוצא
 חדשים: ב"ר אתה מוצא
 מלחמת התורה במי
 שבידו חבילות של משנה
 רב יוסף הוה קורא
 אפשייה ורב תבואות בכת
 שור כדכתיב בכור שורו
 הדר לו וכוין ששמו יוסף
 וכו' והבחינה היה אומר
 אני בכחי מרבה תבואות
 כדגריסי הכל צריכין למרי
 אומר חייטא נמא: אחד אומר
 ב' שעות ואחד אומר ב'
 שעות עדותן קיימת כו' א'
 אומר בו' ואחד אומר ב'
 חותם בטה. שבחשט
 עומה במדות וכו' חמה
 כבעיבי. ואין אדם טועה
 בוה. אומר רב שמי בר
 אשיר לא שני שאל שעות
 אבל אחד אומר קודם הנין
 התמה ואחד אומר (א)
 אחת הנה התמה עדותן
 בטה ולא אמרי' בגלויא
 הוה קאי וזהרורי בעלמא
 הוה דחוא: הנין מכניסין
 השני בודקין אותו נמצאו
 בדיהם מכונים פותחין
 בכות. אומר אחד מן
 העדים יש לי ללמד עליו
 וכות וא' מן התלמידים
 אומר יש לי ללמד עליו
 חובה משתקין אותו. אומר
 אחד מן התלמידים יש לי
 ללמד עליו וכות מעלין
 ומשיבין אותו עמקן ולא
 היה יורד משם כל היום
 אם אין ממש בדבריו אבל
 אם יש ממש בדבריו לא
 היה יורד משם לעולם.

אפילו אם הוא עצמו הנידון אומר יש לי ללמד וכות לעצמי שומעין לו ובלבד שיהא ממש בדבריו: מתניתין מצאו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין דינו למחר ומודווגין זוגות וממעטין במאכל כו' ולמה אין שותין יין כל היום שנאמר ולרוונים אי שכו
 הפוסקים בירי העולם אל ישתכרו. אם טעו סופרי הדיינים מוכיחין אותן אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדין על המנין י"ב מוכין וי"א מחיבין וי"א מוכין ואפילו כ"ב מוכין או מחיבין ואחד אומר איני יודע ויוסיפיה הדיינים כמה
 מוסיפין שנים שנים עד ע"א. ל"ו מוכין ול"ה מחיבין וכו'. ל"ו מחיבין ול"ה מוכין. דנין אלו כנגד אלו עד שיראה א' מן המחייבין דברי המוכין. לא ראו מאי. א"ר חייא פוטרין שאין הורגין ע"פ א' כדקיימא לן לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה.
 הטייתך לטובה ע"פ אחד. לרעה ע"פ ב' ומפני מה אין פוטרין אותו מעיקרא אלא מוסיפין כדי שלא יצאו מב"ד מעורבבין כלומר שלא יאמרו מחיבין יצא (ג) מחזירין אולי יודמן להיות הרוב מוכין ואם לא נדמן פוטרין אותו. תניא א"ר יוסי ששם שאין
 מוסיפין על ב"ד של שבעים ואחד כך אין מוסיפין על ב"ד של עשרים ושלשה ומבי דינא קמא פוטרין אותו: ת"ד אומרים בדיני ממונות נודקן הדין ואין אומרים בדיני נזקין הדין. מאי נודקן הדין קש דינא פ"י כחש כמו זקן גדול נשאנו ותגנונו בזה הדין
 כמה ימים עד שנעשה זקן וכן כיון (ג) שלא נתברר לנו חתובה. ואומרים כך בדיני ממונות ואין אומרים כך בדיני נפשות אלא כל מה שמאחרין בדיני נפשות הרי זה משוכח. פ"י חכם דינא נודקן כלומר נשאנו בו עד שנתברר כאור כדכתיב
 בישישים חכמה. ואסיק' מאי נודקן הדין חכם דינא. הגדול שבדיינים אומר נודקן הדין. א"ע דמשבח נפשיה כל מילי עליה רמי: הדרן עלך היו בודקין

ותרוייהו כו' יוחנן סבירא להו מיהו רב יהודה סבר מלוי פגיממה דקאמר ר' יוחנן למהו כי יתרא
 כי יתרא הא למיהו כי (ב) נפיא אמר ליה רב
 אחא מדיפתי לרבינא וליברך הטוב והמטיב
 אמר ליה אטו כי חסר מי מברכין דיון
 האמת דלברך הטוב והמטיב וליברכניהו
 לתרוייהו כיון דהיינו אורחיה לא מברכין
 וא"ר אחא בר חנינא א"ר אסי א"ר יוחנן כ"ל
 המברך על החדש בומנו כאילו מקבל פני
 שכניה כתיב הכא החדש הזה וכתיב התם
 זה אלי ואנוהו תנא דבי רבי ישמעאל
 אילמלא (ג) (לא) זכו ישראל אלא להקביל
 פני אביהן שבשמיים כל החדש וחדש דיים
 אמר אביי דהלכך נימרינהו מעומד מרימר
 ומר זוטרא מכתפי (ד) (אהרדי) ומברכי א"ל
 רב אחא לרב אשי במערבא מברכי ברוך
 מחדש חדשים אמר ליה האי נשי דידן נמי
 מברכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה
 ב"רוך [וכו'] אשר במאמרו ברא שחקים וברוח
 פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו

ותרוייהו כו' יוחנן סבירא להו הא למיהו
 כי יתרא הא למיהו כי (ב) נפיא אמר ליה רב
 אחא מדיפתי לרבינא וליברך הטוב והמטיב
 אמר ליה אטו כי חסר מי מברכין דיון
 האמת דלברך הטוב והמטיב וליברכניהו
 לתרוייהו כיון דהיינו אורחיה לא מברכין
 וא"ר אחא בר חנינא א"ר אסי א"ר יוחנן כ"ל
 המברך על החדש בומנו כאילו מקבל פני
 שכניה כתיב הכא החדש הזה וכתיב התם
 זה אלי ואנוהו תנא דבי רבי ישמעאל
 אילמלא (ג) (לא) זכו ישראל אלא להקביל
 פני אביהן שבשמיים כל החדש וחדש דיים
 אמר אביי דהלכך נימרינהו מעומד מרימר
 ומר זוטרא מכתפי (ד) (אהרדי) ומברכי א"ל
 רב אחא לרב אשי במערבא מברכי ברוך
 מחדש חדשים אמר ליה האי נשי דידן נמי
 מברכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה
 ב"רוך [וכו'] אשר במאמרו ברא שחקים וברוח
 פיו כל צבאם חוק וזמן נתן להם שלא ישנו

את תפקידם ששים ושמיים לעשות רצון קונם שפעולתן אמת
 וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש
 כמותה ולפאר ליצורם על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים
 כ"י בתחבולות תעשה לך מלחמה א"ר אחא בר חנינא א"ר אסי א"ר יוחנן
 במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה קרי
 רב יוסף אנפשיה ורב תבואות בכח שור: אחד אומר בשתי שעות כו': א"ר
 שימי בר אשי לא שנו אלא שעות אבל אחד אומר קודם הנין החמה ואחד
 אומר לאחר הנין החמה עדותן בטילה פשיטא דאלא אחד אומר קודם הנין
 ואחד אומר (ב) בתוך הנין הא נמי פשיטא מהו דתימא הא בגלויא קאי וזהרורי
 בעלמא י"ש ממש בדבריו לא היה יורד משם לעולם ואם אין ממש בדבריו אין
 יורד כל היום כולו כדי שלא תהא עלייתו ירידה לו אמר אביי תרגומה
 אאם אין ממש בדבריו: מצאו לו זכות כו': יין מאי טעמא לא אמר רבי
 אחא בר חנינא אמר קרא וולרוונים אי שכו העוסקין ברוז של עולם ואל
 ישתכרו: (ג) (מצאו לו זכות כו'): לא ראו מאי א"ר אחא פוטרין אותו וכן א"ר
 יוחנן ופוטרין אותו א"ל רב פפא לאבבי וליפמריה מעיקרא א"ל הכי א"ר יוחנן
 כדי שלא יצאו מב"ד מעורבבין איכא דאמרי א"ל רב פפא לאבבי ולמה לי
 יוסיפו ליפמריה מבי דינא קמא אמר ליה ר' יוסי קאי כוונתך דתניא ר' יוסי
 אומר כשם שאין מוסיפין על ב"ד של שבעים ואחד כך אין מוסיפין על ב"ד של
 עשרים ושלשה ת"ר אומר בדיני ממונות נודקן הדין ואין אומר בדיני נפשות
 נודקן הדין מאי נודקן הדין אילימא קש דינא איפכא מיבעיא ליה אמר רב
 הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא איפוך רב אשי אמר
 לעולם לא תיפוך ומאי נודקן הדין חכם דינא מיתיבי (ג) גדול שבדיינים
 אומר נודקן הדין אי אמרת בשלמא חכם דינא היינו דאמר גדול אלא אי
 אמרת קש דינא לא סגיא דלא אמר גדול כסופי הוא דקא מיכסיף
 נפשיה אין (ג) אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים איכא
 דאמרי אי אמרת בשלמא קש דינא היינו דאינו דומה מתבייש מעצמו
 למתבייש מאחרים אלא אי אמרת חכם דינא גדול אשבוחי משבח נפשיה
 והכתיב יהללך זר ולא פיק שאני מילתא דבי דינא דאגדול רמיא
 בדתנן גמרו את הדבר היו מכניסין אותן גדול שבדיינים אומר איש
 פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב:

הדרן עלך היו בודקין

יאמר אחד מתבייניו קש דינא ויתבייש מאחרים: אגדול רמיא. ואפי' דכרים של שנה הוא אומנן:

הדרן עלך היו בודקין